N. 252. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Dingsdag *24 October.*

Frankrijk.

Parijs, den 20sten October.

De *Moniteur* behelst heden de huwelijksakte van de prinses *Marie* met den prins *Alexander* [illegible] den prinses *Louise*.

— Tot heden heeft men nog geen nader bericht omtrent de expeditie van Constantine. Wat bevatten de jongste bladen van Toulon die men hier ontvangen heeft, uitvoerige verslagen van de inneming der stad door onze troepen op den 13den, doch dezelve berusten op het ook hier in de hoofdstad verbreid gerucht, van den Arabier die te Bona was gekomen en zijn leven had willen verpanden voor de echtheid van zijn verhaal. De jongst medegedeelde telegraphische depeche, gaven intusschen bepaald te kennen, dat eerst de dag van den 21sten, zoo geen noodlottige omstandigheden tusschen beide kwamen, voor den storm bestemd was. Men zal dus eerst nadere tijdingen moeten afwachten, om te weten waaraan men zich te houden hebbe. Bij de bestaande onzekerheid heeft het ook nog gisteren hier niet ontbroken aan allerlei verontrustende geruchten, zoodat de Franschen na een bloedig gevecht in de stad gedrongen waren en er voor een deel door de ontploffing eener groote mijn waren omgekomen, enz.

— De bladen houden zich nog steeds veel bezig met het gecentraliseerd republikeinsch kiezers-comité. Die van de ministeriele partij beijveren zich om de scheuring van de leden der gemaatigde oppositie met die der radikalen volkomen te maken, en zoo veel mogelijk den steun der eersten te verwerven bij de keuze der aanstaande benoemingen. Men houdt het intusschen niet voor waarschijnlijk, dat de heer *Odilon Barrot* en de leden van zijne staatkundige kleur zich daartoe zullen laten bewegen, maar liever wenne eigene partij meer op den voorgrond willen zetten, als welke door hare afscheiding van de radikalen daartoe thans meer dan immer vermogend is.

— Zoo men zegt is de generaal *de Rigny* voornemens om zijn nieuw commandement van het departement de l'Ain niet te aanvaarden. Ontevreden dat zijn verzoek om in activiteit geplaatst te worden was van de hand gewezen, zou hij van alle bijzondere militaire betrekkingen hebben afgezien en zich thans als kandidaat afgevaardigde voor Rijssel opdoen.

— De bekende *A. Fonfrede*, die zich op het laatst van het vorig ministerie door zijne hevige artikels in het *Journal de Paris* onderscheidde, heeft zich thans te Bordeaux aan het hoofd van een nieuw dagblad, *le Courrier de Bordeaux* geheeten, gesteld. Waarschijnlijk zal dit blad in denzelfden geest gesteld zijn.

— De heer *Dupin* is naar Nievre vertrokken om eerst na de verkiezingen herwaarts terug te komen. Ook de heer *Thiers* is naar Rijssel vertrokken, na bij den koning en den hertog *van Orleans* een gehoor te hebben gehad.

— Eergisteren is alhier aangekomen de groot-kamerheer van den keizer van Rusland, graaf *Orloff*, zullende binnen een paar dagen de reis naar Petersburg aanvangen. Gedurende zijn verblijf heeft hij met den heer *Molé* verscheidene bijeenkomsten op het bureau van de buitenlandsche zaken gehad.

— Blijkens een opgemaakten staat bestaat het kader van het fransche leger tegenwoordig uit een getal van 16,397 officieren van allen rang; te weten: 308 wier tijd van dienstaanstelling men niet heeft kunnen nagaan; 7 die onder de Republiek benoemd zijn; 324 onder het keizerrijk; 2656 onder de Restauratie en 13,568 benoemde of bevorderde officieren onder het tegenwoordig bestuur.

— Aangaande de spaansche zaken heeft men heden de beide volgende telegraphische depeches.

» Bayonne 17den October.

» Den 14den heeft *Lastra Irisarri* het vreemd legioen, gaande van Pamplona naar Jaca, tot aan Ueros begeleid. Hij is den 16den te Huerta teruggekomen.

» *Eraso* en *Elorgue* zullen met zeven bataillons en geschut, tot Eguij vereenigd, al de forten van de linie gaan aanvallen; zij zullen met Zaldua een aanval maken."

» Bordeaux, 18 October.

» Volgens de laatsten uit Madrid van den 14den had de prinses zich den weg van Aranda op begeven.

» *Espartero* was den 10den van Salas vertrokken om dezelfde richting te nemen. Te Madrid was niets bijzonders; alleen hadden de verkiezingen algemeen in den gematigden zin plaats.

Uit Madrid schrijft men van den 11den October, dat het gedeelte der afdeeling van *Zurbategui*, welk zich aan het gros van den *Carlos* leger aangesloten had, de waakzaamheid van den generaal *Lorenzo* had verschalkt en over San Leonardo naar Huerta dal. Reij was ontkomen. Naar men geloofde was het plan in den [illegible] om, nog gedeelte van het karlistische leger eene beweging zuidwaarts te laten doen, naar de zijde van Aranda de Duero en misschien tot nabij Segovia, met oogmerk om den generaal *Espartero* tot eenen terugtogt naar Kastilla te dwingen en dientengevolge den *Carlos* vrijer in zijne operatien te maken.

De nieuwe minister van financien, *Seijas*, schijnt weder zijne demissie te hebben gegeven.

— Van de grenzen, uit Baijonne, wordt niets van belang medegedeeld, als dat de karlisten in de noordelijke grensgewesten steeds vorderingen maken.

Uit Saragossa schrijft men dat de afdeeling van *Borso* den 5den te Teruel is aangekomen en den 6den naar Segorbe vertrok, met het oogmerk om de benden *van Cabrera* en *Forcadell* achterna te trekken. *Oraa* word den 7den of 8sten te Teruel verwacht. Hij zou nog altijd de belegering van het sterkte Cantavieja op het oog hebben.

— De binnenlandsche fondsen waren heden iets meer tot rijzing geneigd. De onzekere staat van zaken belet echter dat dezelve van belang is. In de Spanjaarden wordt steeds weinig tegenwoordig gedaan. De notering was heden: 5 pCt. 109, 50; 3 pCt. 31; Nap. renten 99, 25; Sp. Ardoin 21 1/4; Passive 4 3/8; R. Leen. 102 1/2.

Van den 21sten.

Omtrent Constantine verkeert men nog in dezelfde onzekerheid. Uit Toulon schrijft men (nog altijd van den 17den) dat een nieuwe stoombest, de *Cerberus*, aldaar van Bona aangekomen, de gunstige tijdingen die op de aankomst der *Crocodille* zich hadden verspreid niet had bevestigd. De jongste brieven door de *Cerberus* medegebragt gingen tot den 14den, en wanneer men te Bona niets anders van de expeditie wist, dan dat het beleg van de stad op den 14den nog voortduurde. Men begint thans niet zonder grond de vrees meer en meer op te vatten, dat het beleg nog wel eenigen tijd kan duren, vooral wanneer de zware regens de belegerings-operatien komen bemoeijelijken en allen voortgang beletten.

— De gebeurtenissen in Spanje schijnen weder eene geheel andere wending te nemen, dan men voor weinige dagen, op het geloof van de berigten van den constitutionelen kant afkomstig, zoude gezegd hebben. Terwijl toch van daar gemeld werd, dat de karlisten meer en meer noordwaarts teruggedrongen werden en op hunnen aflogt herhaaldelijk verliezen leden, zijn het thans weder de karlisten die voorwaarts trekken, om op nieuw de hoofdstad te bedreigen. In de berigten uit Madrid van den 14den wordt in de eerste plaats reeds erkend, dat de zoogenaamde zege op den *Carlos* den 5den nabij Retuerta behaald, de wapenen van de koningin duur was te staan gekomen, en dat men, hoewel het gouvernement, – alschoon het anders van de onbeduidendste gevechten de overdrevendste bulletins bekend maakte – het stilzwijgen over gezegd gevecht bewaarde, het verlies der christinos wel op 1000 man begrootte. In een brief uit Burgos van den 14den leest men aan den anderen kant, dat men aldaar het berigt uit Covarrubias van den 12den had bekomen, dat don *Carlos* met zijnen geheelen staf zich in beweging had gesteld met voornemen om wederom op Madrid te trekken. De troepen die hem vergezellen bestonden uit 4000 Navarrezen, twee bataillons Kastillanen, een bataillon Valencianen, en een bataillon, het Algiersche geheeten. Het gemelde berigt uit Covarrubias hield, dat de karlisten hunne voorposten den 11den reeds te Sayos en Castillo nabij de oevers van den Douro hadden en dat zij waarschijnlijk aan de zuidzijde van die rivier zouden voorttrekken in de rigting van Sierra d'Altienza. In den bovenvermelden brief van Burgos wordt voorts de vrees uitgedrukt, dat Oud-Kastilie thans het middenpunt van den oorlog dreigt te worden. Immers de karlisten schenen stoutmoedig en voet gond er vasten voet te willen zetten. De karlistische junta had zich op nieuw in het versterkt klooster San Leonardo georganiseerd en van waar zij overal bevelen zond voor nieuwe ligtingen van manschappen, geld en levensmiddelen. *Zariategui* vertoefde zich wel is waar van die zijde, maar het was naar het scheen, om de beweging van don *Carlos* te dekken, waarom hij ijlmarsch en als in 't gezigt van den grooten weg op Madrid voorttrok. Ook de partoor *Merino* was weder opgetreden en hield de bergachtige streek tusschen Ontaria de la Cantera en Quintanar met twee Kastilliaansche bataillons, 300 paarden en een groot getal rekruten bezet.

Espartero trok over Almazan naar Siguenza; de generaal [illegible] en *Carondelet* trokken naar Aranda terug. De hoop der constitutionele generaals was, dat zij het leger van don *Carlos* naar Sierra zouden kunnen dringen, om het daar gelijktijdig aan te vallen.

In de berigten uit Madrid tot den 14den wordt geklaagd over groot misverstand tusschen de constitutionele chefs, bepaaldelijk tusschen de generaals *Espartero* en *Lorenzo*, hetwelk zijn oorsprong vond in verschil van staatkundige gevoelens en zoo hoog was geloopen dat de eerste den laatste bij het jongst gevecht van Retuerte niet dan in den uitersten nood, toen *Lorenzo* bijna door de karlisten geheel overmand werd, had bijgestaan. Ook de generaal *Rivero* had in den twist gedeeld; beiden de gezegde bevelhebbers hadden hunne demissie gegeven en zouden door de generaals *Aldama* en *Carratalá* zijn vervangen geworden. Deze verdeeldheden onder de constitutionele chefs waren bij de hoofden der karlisten bekend en hadden van hun te stouter gemaakt.

Door den verkoop van de kostbare voorwerpen en de klokken der kerken, de heffing der tienden en de buitengewone contributien zou het bestuur van finantien zich in staat zien gesteld om in de eerstkomende maanden in de behoeften te voorzien. Van de denkbeelden des finantie-ministers *Seyas* spreken de Madridsche berigten van den 14den niet. De staat van beleg van nieuw Kastilie was opgeheven.

Het *Journal des Débats* een overzigt gevende van de jongste krijgsbewegingen schrijft de tegenwoordige voorwaarlsche beweging der karlisten aan het gevecht van Retuerte toe. Na den jongsten terugtogt in het gebergte tusschen Burgos en Soria geconcentreerd, hadden de karlistische chefs door een kloek besluit zich uit de verlegenheid weten te redden. Zij vielen met overmagt op *Lorenzo*; *Espartero* zag zich genoodzaakt dien generaal ter hulp te snellen, doch moest daarvoor zijne vorige position verlaten, waardoor de weg naar Kastilie open kwam, waarvan de karlisten terstond gebruik maakten, om op den Duero aan te trekken en deze rivier over te gaan; zijnde het waarschijnlijk, dat zij zich thans in de centrale bergketen van Siguenza naar Somo-Sierra zouden handhaven; de opstand breidde zich in die streken ook steeds meer en meer uit. De hoofdstrijd was van den Ebro thans aan de oevers van den Duero, in het hart van Spanje, verplaatst.

— Een telegraphische berigt uit Narbonne van den 20sten houdt het volgende:

Perpignan den 19den.

„De baron *de Meer* van Manlleu komende is den 13den te Barcelona binnengetrokken met 400 man, ten einde er de orde te herstellen; hij hield zich met de reorganisatie der nationale garde bezig; bij zijne terugkomst zijn verscheidene familien die aan boord van de schepen ter reede waren gevlugt weder aan land gekomen.

„Den 11den was Valencia door kleine benden omgeven. De post van Madrid ontbreekt sedert twee dagen."

— Ter beurze was heden weinig variatie in den koers. Men schijnt den uitslag der expeditie van Constantine als eene zaak te beschouwen welke op den oogenblik een' niet onbeduidenden invloed op den koers zal uitoefenen. De notering was heden (21 October): 5 pCt. 109,50; 3 pCt. 80,85; Nap. renten 99,20; Sp. Ardoin 20⅜; Passive 4½; Rom. L. 102½.

Duitschland.

Berlijn den 16den October.

Gisteren heeft men hier door eene telegraphische depeche het treurig berigt ontvangen van het overlijden op den 12den dezer, te 's Hage, van H. M. de Koningin der Nederlanden, zuster van Z. M. den koning. Onze staats-courant het berigt mededeelende, zegt, dat Z. M. en het koninklijk huis door dit hoogstsmartelijk verlies in den diepsten rouw zijn gedompeld. Op morgen meent het Hof den rouw voor drie weken voor H. M. de Koningin der Nederlanden aan. Heden is de kolonel *Omphal*, van wege den Koning der Nederlanden belast om de treurige tijding over te brengen, alhier aangekomen.

— Men schrijft uit Hanover, van de helft dezer maand, dat de staatsminister *van Ompteda* zijn ontslag gevraagd en bekomen heeft. Men brengt dit natuurlijk met het gebeurde omtrent de staatsregeling in verband; doch het blijkt nog niet duidelijk, in welken zin de afdanking van genoemden minister opgevat moet worden. Het schijnt intusschen, dat na de samenkomst der standen ook andere ministers zullen aftreden. Men houdt het er voor, dat de standen de zaak der staatsregeling aan de duitsche bondsvergadering ter beslissing zullen onderwerpen. De zoo veel gerucht gemaakt hebbende veranderingen in het Hanoverwansche leger zouden voorcerst achter blijven. Sommigen meenen, dat het, in den tegenwoordigen stand van zaken, min staatkundig zou zijn, het leger tegen zich in te nemen, doch anderen, en, zoo het schijnt met meer grond, houden het uitblijven van de bedoelde veranderingen slechts voor eene rede van besparing.

Frankfort, den 16den October.

Door de *Augsburgsche Zeitung* wordt een berigt uit Berlijn van den 11den gegeven, waarin uit Petersburg gemeld wordt, dat de generaal graaf *Yermoloff*, die vroeger (alvorens vorst *Paskewitsch* tot opperbevelhebber van het Kaukasische leger benoemd werd) aan den Kaukasus bevel voerde, maar sedert de troonsbeklimming van keizer *Nikolaas* buiten dienstbetrekking was, onverwacht geroepen is, om den Keizer op dien reis naar Azie te vergezellen. Deze onderscheiding, welke zoo eensklaps eenen man te beurt valt, die in ongenade was, baarde niet alleen te St. Petersburg, maar in geheel Rusland groot opzien.

Te Petersburg is den 3den dezer de spoorweg van binnen de stad tot naar Zarskojesselo leidende, voor het publiek opengesteld geworden.

— Te Kassel is den 11den dezer de vorstin weduwe, eene geborene prinses van Nassau, overleden.

— Volgens berigt uit Napels van 7 October, was Z. M. de koning den vorigen dag met de stoomboot *Wenefrede* van daar naar Messina vertrokken. Men beweerde, dat dezelve aldaar eene algemeene kwijtschelding zoude verleenen, vermits een groot aantal leden der rijkste en aanzienlijkste geslachten zich bij de laatste gebeurtenissen op Sicilie gecompromitteerd hadden, en de koning dezen niet gaarne allen naar de gestrengheid der wet zonde straffen.

— Te Weenen waren den 13den dezer genoteerd: 5 pCt. Met. 105⅖; 3 pCt. 78⅛.

Nederlanden.

BREDA, den 23sten October.

Het Programma voor de begrafenis van wijlen Hare Majesteit de Koningin, op aanstaanden Donderdag, zijn bij eene op gisteren uitgegeven *Staats-Courant* openbaar bekend gemaakt. Gelijk wij in ons vorig nommer reeds meldden zullen Z. M. de Koning en HH. KK. HH. de Prinsen het lijk volgen van den dag voor de begrafenis bestemd, zal het koninklijk lijk, behoorlijk gelost zijnde, op de estrade staan van den troon, die zal zijn gedrapeerd en verlicht zijn met waskaarsen op kandelaars geplaats; de voorzaal zal mede verlicht zijn. De dienst bij het koninklijk lijk zal verrigt worden door den grootmeester van wijlen H. M., de vier jongste groot-officieren, vier-en twintig kamerheeren, de hof- en staatdames, de kamervrouw en kameniers H. M. en acht pages.

De optogt zal zijn als volgt: *a.* Een eskadron kavallerie, gekommandeerd door eenen Hoofd-Officier, tot het openen van den kring; *b.* Twee kompagnien schutterij, gekommandeerd door eenen hoofdofficier. Deze schutterij zal deel maken van den optogt tot bij de barriere aan den Rijswijkschen weg, en aan de poort te Delft door een gelijk korps Delfsche schutterij vervangen worden; *c.* De hoffourier en twee rijknechts te paard, dragende een zwart kap om den arm, en zwarte handschoenen; *d.* Een zijde-ceremoniemeester te paard, welke zich bij de volgende koets zal ophouden, en op de orde bij de plegtigheid toezien; *e.* De kamerheer-ceremoniemeester, rijdende in eene koets met twee paarden bespannen, een lakei naast elk portier; *f.* De officianten van het huis van Z. K. H. prins *Frederik* der Nederlanden; *g.* De officianten van het huis van Z. K. H. den prins *van Oranje*; *h.* De officianten van het huis van Z. M.; *i.* De officianten van het huis van wijlen Hare Maj., allen zonder degens, in diepen rouw, met lampets aan de hoeden, gaande twee aan twee; *k.* Een herauld van wapenen te paard (*Nederland*), voorafgegaan door den wapendrager; *l.* Zes hofkoetsen, met twee paarden bespannen, gaande naast elk portier een lakei, en *m.* Eene hofkoets, met zes paarden bespannen, gaande naast elk portier twee lakijen, bestemd voor de kamerheeren groot-officieren, dragers van het lijk en der slippen van het rouwkleed. De secretaris van wijlen H. M., in eene hofkoets met twee paarden bespannen, gaande een lakei naast elk portier; *o.* De grootmeester van wijlen H. M., in eene gedrapeerde hofkoets, met zes paarden bespannen, gaande twee lakeijen naast elk portier; *p.* een herauld van wapenen, te paard (*Pruissen*), voorafgegaan door den wapendrager; *q.* een onderstalmeester en vier pages te paard; *r.* de rouwwagen, bespannen met acht paarden, behangen met rouwlakenen, elk paard geleid wordende door een page, ingestaan door koetslaken; de koninklijke kroon, gehecht op een rood fluweelen kussen; benevens de orde-teekenen van Louisa en St. Catharina zullen door den Grootmeester van wijlen H. M., uit het paleis voor het Lijk worden gedragen, en zullen dezelve op het rouwkleed, dekkende de kist, geplaatst worden. De vier slippen van het rouwkleed, gedragen door vier Groot-Officieren van Z. M., de vier en twintig kamerheeren, die het lijk dragen, ingedeeld door een gelijk getal onder-officieren, gaan aan beide zijden van den rouw-wagen, formerende de onder-officieren de binnen-linie tusschen den rouw-wagen en de kamerheeren; *s.* een onder-stalmeester en vier pages te paard; *t.* Z. M. de Koning, vergezeld door HH. KK. HH. den prins *van Oranje*, prins *Frederik* en prins *Albert*, gezeten in eene gedrapeerde koets met zes paarden bespannen, gaande naast elk portier een jager en twee lakeijen. Nevens de koets, ter regterzijde, de generaal verneur van de regentije en, ter linkerzijde, de provinciale Kommandant van Zuid-Holland. De adjudanten van Z. M. en die der prinsen, te paard, bij de koets. *u.* Z. K. H. prins *Alexander*, vergezeld van twee officieren van het huis van Z. K. H. den prins *van Oranje*, gezeten in eene gedrapeerde koets met zes paarden bespannen, gaande naast elk portier twee lakeijen. De officieren plaatsen zich tegen over den prins. Bij het in- en uittreden der koetsen, gelijk ook binnen de kerk te Delft, zullen de slepen der rouwmantels van Z. M. en die van HH. KK. HH. door pages gedragen worden; *v.* de overige groot-officieren van Z. M. in eene hofkoets met zes paarden bespannen, gaande naast elk portier twee lakeijen; *x.* vier kamerheeren van H. M. in eene hofkoets, met twee paarden bespannen, gaande naast elk portier een lakei; *ij* de Hofmeesteres van HH. KK. HH. den prins *van Oranje* en prins *Frederik* in eene hofkoets, met zes paarden bespannen, gaande naast elk portier twee lakeijen; *z.* een bataillon grenadiers; *aa.* een eskadron kavallerie, tot sluiting van den treinen.

Bij de begrafenis te Delft, plaatsen de Heraulten, met hunne wapendragers, zich aan beide zijden van den ingang van het graf.

De vier en twintig kamerheeren, dragers van het Lijk, ingedeeld door een gelijk getal onder-officieren, zullen behulpzaam zijn om het koninklijken grafkelder dragen.

Aan het graf gekomen zijnde, zal het Lijk voor behulpzame op eene daartoe bestemde lijkbaar worden gesteld, de Kroon en de Orde-teekenen op een wenk van den kamerheer-Ceremoniemeester daar afgenomen en ter bewaring overgegeven worden aan den Groot-

meester van wijlen Hare Majesteit. Vervolgens wordt de kist van het rouwkleed ontdaan en het Lijk in het graf geplaatst.

Daarna zal Zijne Majesteit met de prinsen de kerk verlaten; te welken einde de voor Hoogstdezelven bestemde koetsen aan den ingang zullen gereed staan.

De kist zal vervolgens met het grootzegel van het Rijk verzegeld worden door den Secretaris van Staat, die zich te dien einde vooraf naar de kerk zal begeven, om de lijkstaatsie aldaar af te wachten.

Na de verzegeling der kist zal de lijkbaar, met het rouwkleed daarover, boven den ingang van het graf gesteld worden; waarna de Herauld, *Nederland*, met luider stemme zal aankondigen, dat de plegtige ter aarde bestelling van het stoffelijk overblijfsel van Hare Majesteit *Frederika Louïza Wilhelmina* Koningin der Nederlanden, geboren prinses *van Pruissen*, volbragt is.

Van het oogenblik, waarop het Lijk uit het Paleis gedragen wordt tot dat het Lijk in het graf geplaatst is, zal elke minuut, te 's Gravenhage en te Delft, een kanonschot gelost worden.

— Te 's Hage is aangekomen de graaf *de Boos Waldaw* majoor aide-de-camp van Z. K. H. den regerenden hertog van Nassau.

— Als agent van Z. D. H. den hertog van Brunswijk in 's Gravenhage, is erkend jonkheer *W. L. J. van Daehne van Varick*, tevens met vergunning om den titel van Hertoglijk-Brunswijkschen Hofraad aan te nemen en te voeren.

De kamer van koophandel en fabrijken te Amsterdam heeft, naar aanleiding eener bij haar ontvangen mededeeling van den heer consul-generaal van Portugal aldaar, ter kennisse van den handel gebragt, dat dezelfde gouvernement de blokkade der havens tusschen de rivieren de Ave en de Minho heeft opgeheven.

De belgische vertegenwoordigers houden zich tegenwoordig met de discussie van een ontwerp op de douanen bezig.

— De heer *James Rothschild*, voor eenige dagen te Brussel gekomen, is Zaturdag weder naar Parijs vertrokken. Zijn verblijf in eerstgenoemde stad heeft de spraak doen gaan, dat het belgisch bewind de sluiting eener nieuwe leening op het oog had, waarin de obligatien der leening van 30 millioen à ¼ pCt. zouden overgaan.

— Te Antwerpen was de beursnotering Zaturdag (21 dezer) Belg. 101⅛; C. Met. 104¾; Sp. Ardoin 17⅝; Nap. renten 92½; B. Tavchelle 80; Sicil. 90½; Rom. L. 100¼; Certif. te Antw. 98; Braz. 87½. — Wisselkoers op Amst. ¼; op Rott. ¼ premie.

De engelsche berigten tot den 21sten behelzen niets van bijzonder belang. Te Londen waren de hertog en hertogin *van Terceira* uit Portugal aangekomen. — De koningin had het grootkruis der Bathorde aan den britschen gezant in Spanje, den heer *Villiers* verleend. Op het bureau van de buitenlandsche zaken had men depeches van lord *Ponsonby* uit Konstantinopel ontvangen.

— De fondsnotering ter Londensche beurs van den 20sten was als volgt: 3 pCt. gecons. 92 ⅝; Ned. 2½ pCt. 53¼; 5 pCt. 100½; Port. 24¾; Sp. Ardoin. 20¼.

Nieuwtijdingen.

Duitschland. — Door het Leipziger *Bibliopolisches Jahrbuch* werden onlangs betreffende den duitschen boekhandel eenige mededeelingen gedaan, die, uit hoofde van de uitbreiding door dezen handel in den jongsten tijd ook buitenslands verkregen, niet zonder belang zijn te vernemen, ofschoon hetgeen door het Leipziger Tijdschrift wordt medegedeeld, juist niet alles kan gezegd worden nieuw te zijn. De wijze waarop de gezegde handel gedreven wordt verschilt grootelijks van den boekhandel zooals die in *Engeland* en *Frankrijk* is gevestigd. Men heeft geen zoo algemeen middenpunt als te *Londen* en *Parijs*; de krachten der duitsche schrijvers staan op zich-zelve, doch alhoewel boekhandel en letterkunde algemeen beschermende wetten missen, hebben beide zich echter op eene hoogte, aan die van *Frankrijk* en *Engeland* gelijk staande, weten te verheffen. De regten van schrijvers en uitgevers worden door niets stelligs bepaald; de laatsten eigenen zich dan ook het regt toe om zoo dikwijls een werk te herdrukken als zij er voordeel bij zien. Geen algemeene wet regelt den tijd waarna het werk eens overleden schrijvers het eigendom van het algemeen wordt; welke tijd onder anderen in *Frankrijk* op 10 jaren is bepaald. Sommige Staten intusschen, zooals *Pruissen*, *Hanover*, *Saxen*, enz. hebben onderlinge traktaten gesloten, waarbij bepaald werd, dat de letterkundige eigendom tot 20 jaren na des schrijvers overlijden blijft duren (Gelijk men weet is thans bij de Bondsvergadering een algemeen ontwerp, door *Pruissen* ingediend, aanhangig). De operatien van den duitschen boekhandel bestaan voornamelijk in den commissie-handel. De uitgevers zenden vrachtvrij hunne nieuwe werken voor het debiet, tegen den tijd der jaarmissen, naar de Leipziger boekhandelaars, wordende *Leipzig* als het algemeen depôt van den duitschen boekhandel aangemerkt. Tegen den tijd der verrekening maken deze boekhandelaars de waarde der verkochte werken over en zenden de onverkochte boeken terug. Het is in *Duitschland* en ook elders bestaand gebruik, 't welk men in *Frankrijk* niet kent, dat namelijk op de aanvraag eens koopers deszen elk boekwerk wordt toegezonden, zonder dat hij gehouden zij hetzelve voor zijne rekening te nemen, levert veel gemak op aan de zijde van den kooper, bevordert bovendien het debiet en doet den handelaar al dadelijk overdenken over den aftrek dien het werk vermoedelijk zal hebben en zijne bestellingen daarnaar inrigten, maar vermeerdert ook zijne werkzaamheden aan den administratieven zijn zeer aanmerkelijk. De tijd van crediet door den uitgever aan den commissie-handelaar te verleenen is voor deze, bij de overige voordeelen en het gemak, eene bezwarende omstandigheid. In 1816 verschenen in *Duitschland* omtrent 3000 werken, in 1822 over de 4000, in 1827 meer dan 5000 en in 1832 meer dan 6000. Van 1814 tot 1832 zijn er omtrent 84,000 nieuwe werken in het licht gekomen, waaronder 6000 romans. De Leipziger Paaschmis-Catalogus van 1836 hield de aankondiging van 4003 nieuwe werken, waarvan er slechts 442 van uit andere landen toegezonden waren; van de in het land gedrukte, waren er 3,004 in het duitsch, 189 in oude en 504 in andere talen geschreven. Volgens bovengezegd *Jahrbuch* worden er jaarlijks in *Duitschland* tien millioenen boekdeelen gedrukt; waaronder dan ook zeker wel alles, groot en klein, zal begrepen zijn. Elke jaarlijksche catalogus hield de namen van meer dan 1000 duitsche schrijvers, en in *Duitschland* werden meer dan 50 000 personen gevonden die een of meer boeken hadden geschreven. De waarde der jaarlijks uitgegeven wordende boeken, wordt door het bovengenoemd Tijdschrift op 12 à 15 millioenen guldens geschat. — De herhaalde aanbevelingen der Pruissische regering aan ouders en voogden, om hunne kinderen en pupillen veelmeer tot een bepaald beroep, dan tot de eigenlijke studie op te leiden, aangezien alle takken, waartoe eene aanstelling van 's landswege vereischt wordt, meer dan overvloedig waren bezet, beginnen eindelijk hare vruchten te dragen. In de gymnasien zoowel als op de universiteiten merkt men thans eene vermindering van kweekelingen op, ten gevolge waarvan het getal aspiranten en kandidaten ook zigtbaar afgenomen is. Bijzonder is zulks blijkbaar in het vak der regtsgeleerdheid, zoodat men tegenwoordig te *Berlijn* alleen in dit vak wel honderd kandidaten minder dan vroeger telt. Deze jonge lieden moeten nu niet minder dan drie examina's ondergaan, en na het derde nog verscheidene jaren, onder den titel van assessoren, geldeloos werkzaam zijn. Men wil dat door deze inrigting het ministerie van justitie reeds een aanzienlijk bedrag den lande heeft bespaard. Het is dan in *Pruissen* ook niet vreemd geworden, dat men zonen van aanzienlijke staatsbeambten tot steenhouwers en metselaars enz. ziet opleiden. — Op den 8sten dezer overleed te *Giessen*, in den ouderdom van 70 jaren, de professor in de Natuurkundige wetenschappen, G. G. Schmidt, die zich door de langdurige uitoefening van zijn hoogleerambt en door zijne onderscheidene schriften, onder anderen door zijn *Handbuch der Naturlehre*, waarvan onderscheidene uitgaven het licht zagen, een verdienstelijken naam had verworven.

— Tot directeur generaal der Museums en kunstverzamelingen in *Pruissen*, welke post door den dood van den generaal intendant graaf Brühl is opengevallen, zal, zoo men zegt, benoemd worden de heer von Olfers, vroeger zaakgelastigde te *Rio Janeiro*, later bij het Zwitsersche Bondgenootschap. — Blijkens berigten in Duitschland van den prins Puckler Muskau ontvangen, bevond deze ondernemende reiziger zich op het einde van Augustus te *Thebe* in *Opper-Egypte*. Te gelijk wordt de uitgave eerstdaags aangekondigd eener nieuwe reeks van Sarrlasso's reistafereelen. — Het dit jaar op het slagveld van *Lützen* voltooid gedenkteken, aan den nagedachtenis van koning Gustaaf Adolph gewijd, zal op den 6den November aanstaande plegtig worden onthuld.

Frankrijk. In de zitting van de Akademie der Wetenschappen van den 16den dezer heeft ook de heer Arago de zetelplaats der Akademie weder gevestigd op de vallende sterren, die men verwachten mag in de aanstaande maand November weder te zien, te nemen, en daarbij als drangreden voor eene naauwkeurige waarneming, aangemerkt, dat dit verschijnsel niet op alle deelen van onzen aardbol evenzeer zigtbaar schijnt, immers de heer Arago zelf, in den nacht van 13 op 14 November des vorigen jaars, aan de *Kaap de goede Hoop* niet meer dan tien dezer luchtverschijnselen in het uur ontdekt. — In dezelfde zitting werd van wege den franschen gezant te Konstantinopel, admiraal Roussin, eene mededeeling gelezen over de proeven welke thans ten aanzien der besmettelijkheid en den aard van de pest door den franschen geneesheer Bulard, die zich bepaaldelijk met dit oogmerk en voorts tot bijstand der lijders naar het Oosten begeven heeft, genomen zijn. Deze stoutmoedige geneesheer bevond zich thans in het hospitaal te *Smyrna*; hij houdt daar zijn verblijf te midden van de pestlijders, slaapt in hunne bedden en wel met hunne kleederen bedekt; verscheidene malen heeft hij zich de peststof, door hem overigens voor besmettelijk gehouden, ingeënt, en is gelukkig genoeg geweest onaangetast te blijven, terwijl naven hem twee veroordeelden, die aan dezelfde proef onderworpen werden, voor dezelve bezweken. — Dezer dagen is het Museum der pleisterbeelden op de Louvre te *Parijs* weder met twee nieuwe zalen of galerijen verrijkt geworden. Onder de daar tevens aanwezende standbeelden zouden er verscheidene zijn, die tot den vroegsten tijd van de grieksche beeldhouwkunst opklimmen.

Italië. — Op den 13den September overleed te *Rome* de beeldhouwer Antonio d'Este, in 1754 te *Venetie* geboren, medelid en hoogleeraar van de Akademie van *St Lucas*, bij welke hij alle eerambten tot het presidentschap toe bekleedde. Hij was gedurende vele jaren directeur van het Museum van het Vatikaan en is in vereeniging met Canova als degeen aan te merken die het meest tot deszelfs tegenwoordige rangschikking toebragt. Ofschoon hij niet onder de eerste meesters kon gerekend worden, heeft men van hem toch verdienstelijk werk, vooral goede busten. Als directeur van het Museum deed hij veel goeds en was den jongen kunstbeoefenaars in alles hulpvaardig. Zijn opvolger is de beeldhouwer Fabris, welke het mislukte monument voor Paus Leo XII in de Pauluskerk vervaardigd heeft. — Middelerwijl de cholera te *Rome* de gemoederen met angst vervulde, werd door Thorwaldsen een uiterst fraai levensgroot vrouwenbeeld, zijne eene jonge danseres, gemodeleerd; een arbeid welke algemeen bewonderd werd en wederom getuigde dat het genie des bekwamen beeldhouwers nog even jeugdig, levendig en werkzaam is.

NAPELLEVEN. — Men heeft te *Brussel*, voor eenige dagen in 's Rijks archiven ontdekt de oorspronkelijke briefwisseling tusschen prins WILLEM I met de regentes der Nederlanden, MARGARETHA van *Parma*, gedurende de laatste maanden van 1566 en het begin van 1567; een tijdstip hetwelk het vertrek des prinsen naar *Duitschland* voorafging. Deze briefwisseling is daarom te belangrijker, dewijl nog weinig omtrent 's prinsen handelingen gedurende gemeld tijdstip bekend was, en ook het werk van den heer GROEN VAN PRINSTERER: *Archives, ou correspondance inédite de la Maison d'Orange-Nassau*, geene van opgemelde stukken mededeelt. — Op den 17 dezer is te *Goes*, in den ouderdom van bijna 80 jaren, overleden mejuffrouw FRANCINA BAAR, die in de geschiedenis onzer vaderlandsche letterkunde, als de door BELLAERT zoo lang geliefde en treffend bezongene FILLIS, bekend is. Zij was eene vrome, zedige, verstandige vrouw, die de nagedachtenis van haren overleden minnaar haar leven lang vereerd heeft. Zij is nimmer gehuwd geweest. — Onze vaderlandsche letterkundige, de heer staatsraad VAN 's GRAVENWEERT, bevond zich in de laatste dagen der vorige maand in *Odessa*, op eene reis naar het Oosten. Onder anderen zal hij de bouwvallen van Troje bezoeken.

*** Er wordt gevraagd ten kantore van den Agent van den Algemeenen Rijks Kassier te Breda, een jongeling in die Stad woonachtig, van onbesproken gedrag, eene goede en vlugge hand schrijvende, en niet onervaren in het Rekenen, om op voornoemd kantoor als tweede Bediende werkzaam te wezen.

Men adressere zich in persoon aan gemeld kantoor.

EXTRACT *uit een Vonnis geveld door de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te* Eindhoven, *in zake van Koophandel, in dato den* 2. *October* 1837.

De Regtbank verklaart, dat het FAILLISSEMENT van JOHANNES VAN DER WIEL, gewezen Winkelier en Koperslager te *Eindhoven*, geopend is sedert den veertienden Julij achtien honderd zes en dertig.

Voor Extract conform,
De definitive Syndicq,
M. VAN DEN ACKER.

*** De ondergeteekende gepatenteerd Waarnemer te Goes (provincie Zeeland), herinnert bij deze den belanghebbenden in het militie-kanton Breda (provincie Noord-Brabant), dat zij die in den jare 1838 voor de nationale militie moeten loten, en tot de dienst worden opgeroepen, bij hem een geschikten Plaatsvervanger kunnen bekomen, tegen betaling van Acht Honderd Guldens Nederlandsch geld, onder verdere verbindenis van Vijf Jaren voor denzelven in te staan voor desertie en wangedrag, en voor alle de kosten te zorgen die er op de plaatsvervanging vallen; de gelden benoodigd voor den Plaatsvervanger, tot uitbetaling gedurende de 5 jaren, blijven in kas van den belanghebbende; doch wanneer de Loteling het dienstplichtig is, zal men voor het vrijsten deszelven betalen eene premie van Twee Honderd Guldens, kunnende men zich bij contract daartoe verbinden van heden tot en met den laatsten December dezes jaars, terwijl de belanghebbenden verpligt zullen zijn op te geven het getal Lotelingen, daarbij die welke wegens lichaams-gebreken of eenige andere vrijstelling verschoond blijven, en of het kontingent van het jaar 1839 reeds aangeschreven is.

J. TIMMERMANS PIETERSE.

Van het werk, DE NEDERLANDSCHE BURGERLIJKE WETGEVING, door Mr. B. A. VAN HOUTEN, *Advocaat te Amsterdam*, is door TEN BRINK en DE VRIES aldaar, als Uitgevers van hetzelve, aan de voornaamste Boekverkoopers in het rijk, *de eerste Aflevering* verzonden, bevattende de voorrede, en vijftien eerste vellen druks, van hetzelve, ten einde de hiervoren aangekondigde *inteekening* op dat werk, zoo kan genomen plaats hebben. De voorwaarden derzelve zijn vermeld, op den omslag der aflevering, en zij is tot *den laatsten November* 1837 opengesteld. Adres bij de Boekverkoopers BROESE & COMP. en F. P. STERK te *Breda*.

*** Bij A. KLOOTS, te *'s Gravenhage*, wordt uitgegeven en is bij de Uitgevers dezer Courant en verder alom te bekomen:

I. UITBOEZEMING bij het overlijden van H. M. de Koningin der Nederlanden, door P. J. ANDRIESSEN. Prijs 25 Cents. Ten voordeele der Armen.

II. GODSDIENSTIGE OVERDENKINGEN *op iederen dag des jaars*, door T. VAN SPALL, *onder medewerking van eenige Godsdienstvrienden*. In maandelijksche afleveringen à 40 Cts.

Ten tot aanprijzing van dit Bijbelsch Dagschrift te vermelden, dat over 't algemeen de Inschriften van hetzelve op de gunstigste wijs verslag hebben gedaan, terwijl het zich ook door onkostbaarheid bij ieder Christelijk Godsdienstig Huisgezin aanbeveelt, en dan vaak eenen bijzonder gunstigen bijval heeft mogen ondervinden.

*** Bij L. E. BOSCH, te *Utrecht*, is van de Pers gekomen en verzonden:

1. L. G. VISSCHER, Hoogleeraar aan de Universiteit te *Utrecht*. *Bijdragen tot de oude Letterkunde der Nederlanden* . . . . . *f* 4,50.
2. D. BUDDINGH, *Edda-Leer, of Handboek voor de Noordsche Mythologie*. Met eene plaat . . . . . » 1,60.

Daar de Noordsche Godeleer sedert eenigen tijd in ons land meer beoefend wordt, zal dit Handboek hoogst aangenaam voor de beoefenaars dier wetenschap zijn.

3. J. J. DODT VAN FLENSBURG, *Pogingen, om eene meer grondige beoefening der geschiedenis van Nederland voor te bereiden* . . . . . » 0,90.

Voor de beoefenaars van onze Vaderlandsche Geschiedenis is dit werkje van veel aanbelang.

4. T. VAN SPALL, *Wilhelmina* . . . . . » 2,00.

De Heer VAN SPALL is als schrijver te wel bekend, om dit zijn geschrift aan Leesgezelschappen en Leesbibliotheken te moeten aanbevelen. In onzen tijd, waarin over de afgescheidenen veel gesproken en geschreven wordt, zal dit werkje niet te onpas zijn.

5. *De Vijand van Muzijk en het Muzijkfeest te Ephyra*, twee Arabesken voor Muzijkvrienden, van GUSTAV NICOLAI, uit het Hoogduitsch vertaald . . . . . » 2,60.

Deze twee Muzijkale Verhalen, waarvan vooral het eerste in Duitschland een diepen indruk gemaakt heeft, zijn in eenen aangenamen romantischen vorm gegoten, en voor alle klassen van beschaafde lezers en voor leesgezelschappen bijzonder aanbevelingswaardig.

6. *Les petits Livres du Père l'Ami*. Précédemment publiés par la Société d'encouragement pour l'instruction élementaire dans la province de Namur; nouvelle édition, revue et corrigée . . . . . » 0,60.

Dit nuttige boekje wordt onzen Kostscholen en andere Opvoedings-Gestichten aanbevolen.

7. *Korte beschrijving der Rededeelen, Leesteekens, Romeinsche Cijferletters, Maten, Gewigten, Munten, enz. voor de Scholen* . . . . . » 0,10.

*** Bij G. PORTIELJE, te *Amsterdam*, is van de Pers gekomen en aldaar verzonden:

I. MARIA VAN BOURGONDIE, *of het Proefmeisje van Gend*. Uit het Engelsch van GEORGE PAYNE RAINSFORD JAMES. Door STERNBERGEN VAN GOOR. Met gegraveerde Titels en Vignetten. In twee Deelen kompleet . . . . . *f* 7,80.

De Schrijver van dit werk, die, even als de beroemde WALTER SCOTT, tot dus verre zijne werken steeds onder den anomynen titel: BY THE AUTHOR OF, enz.; in het licht heeft gezonden, is in *Engeland* zeer goed, en wel als Schrijver, zeer voordeelig bekend, zoodat hij nog onlangs in de *Literary Gazette*, het hoofd der tegenwoordige Engelsche Romanschrijvers genoemd wierd.

II. MANUELLA, DE DOCHTER VAN DEN SCHEEPRUSTER; *of geschiedkundige Tafereelen uit de tegenwoordige Spaansche onlusten*. Naar het Engelsch. Met gegraveerden Titel en Vignet. In twee deelen kompleet . . . . . *f* 5,90.

Daar *Spanje* thans het land is, waarop zich dezer dagen aller aandacht vestigt, zoo kan het ongetwijfeld niet anders dan welkom zijn, met geschiedkundige tafereelen uit den tegenwoordigen Burgerkrijg bezig gehouden te worden, waarin raddraaijers en geestdrijvers aan het Spaansche hof, en in hooge kringen, reeds gedurende hoofdtijdperken, zedeloosheden, gehuichelaarijen, en vooral de dikwerf zoo zeer misdeelde inborst der Spanjaarden, worden hierin getrouwelijk geschetst; terwijl waarheid en onpartijdigheid dezelve eenen ongeleerden glans bijzetten.

III. ALBRECHT BEIJLING EN ZIJNE TIJDGENOOTEN. *Oorspronkelijk historisch romantisch Tafereel uit de Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten*, door H. G. DEKKERHUIZEN. Met gegraveerden Titel en Vignet. Eerste deel . . . . . *f* 4,50.

Het *tweede en laatste deel* volgt nog deze maand.

IV. *Fastes de la Marine Hollandaise, depuis l'époque la plus reculée jusqu'a nos jours*, par G. ENGELBERTUS GERRITSE. Ouvrage traduit du Hollandais sous les yeux de l'auteur par F. DOUCHEZ, *second et dernière volume*, 8°, velin papier . . . *f* 4,50.

V. *Neues Holländisch-Deutsches und Deutsch-Holländisches Wörterbuch in möglichster Vollständigkeit, bearbeitet von einem Lehrer der Deutschen und Holländischen Sprache, und revidirt durch* Dr. LUDWIG TROSS, 1ste en 2de Heft. (Holländisch-Deutsch.) Elke aflevering . . . . . *f* 0,37½.

Dit Woordenboek zal hoogstens in 20 afleveringen verschijnen, die elkander spoedig zullen opvolgen.

Te Breda, bij BROESE EN COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.